

міжнародний центр перспективних досліджень

Державна політика підтримки інвестицій у галузі електроніки в Україні

київ 2005

Цей документ підготовано експертами Міжнародного центру перспективних досліджень (МЦПД) за результатами обговорень, проведених у рамках двох круглих столів щодо інвестиційної політики: “Державна політика підтримки інвестицій у сфері високих технологій в Україні” та “Перспективи розвитку виробництва провідних високотехнологічних компаній світу в Україні”.

Експерти вдячні всім організаціям, які надали підтримку під час організації обговорень і підготовки аналітичної доповіді: Спеціальній комісії Верховної Ради з питань майбутнього, Українському союзу промисловців та підприємців, Недержавному аналітичному центру “Інститут Реформ”, Jabil Circuit Ukraine LLC, Intel.

Цей документ підготувала група консультантів у складі: Євгенія Ахтирко, Олексій Блінов, Ільдар Газізуллін, Микола Кулик, Ганна Чередниченко, Ігор Шевляков, Євген Шульга.

Літературний редактор: Надія Цісик.

Дизайн і верстка: Остап Стасюк.

Зміст

Вступ	2
Частина 1.	
Державна політика підтримки інвестицій у галузі електроніки в Україні. Аналітична доповідь	
Чому Україні необхідна політика підтримки інвестицій у сфері високих технологій?	4
Чому залучення інвестицій у галузі електроніки важливе?	5
Проблеми політики підтримки залучення інвестицій	6
Відсутня стратегія підтримки залучення інвестицій	6
Перешкоди для орієнтованих на експорт іноземних інвестицій у галузі електроніки в Україні	7
Досвід функціонування спеціальних економічних зон (СЕЗ) і територій пріоритетного розвитку (ТПР)	7
Рекомендації щодо політики. Стратегічна послідовність кроків	10
Підтримка інвестицій у галузі електроніки	10
Спеціальні режими інвестування	10
Поліпшення ділового середовища	13
Частина 2.	
Перспективи розвитку виробництва високотехнологічних компаній світу в Україні. Звіт про проведення круглого столу	
Позиція представників виконавчої влади	16
Позиція законодавчої влади	17
Позиція інвесторів	18
Позиція експертів	19
Висновки та результати обговорення	19
Додаток 1. Програма круглого столу	20
Додаток 2. Список учасників круглого столу	21
Додаток 3. Довідка про круглий стіл “Державна політика підтримки інвестицій у галузі високих технологій в Україні”	23
Додаток 4. Декларація за підсумками круглого столу “Державна політика підтримки інвестицій у сфері високих технологій в Україні”	25
Додаток 5. Пропозиції компанії “Джейбіл Сьюркіт Юкрейн Лімітед” щодо умов діяльності великих інвесторів у високотехнологічних галузях	26

Вступ

Нове керівництво Української держави визначило залучення інвестицій в економіку країни одним зі своїх пріоритетів. Влада демонструє політичну волю і рішучість щодо здійснення радикальних змін державної політики, спрямованих на боротьбу з корупцією та подолання бідності.

Проте недавнє рішення влади скасувати спеціальні економічні зони (СЕЗ) створило ситуацію невизначеності для інвестицій. З одного боку, раптовість цього рішення виправдовується необхідністю наповнення бюджету, руйнування поширених корупційних схем, пов'язаних з колишніми інвестиціями, та створення однакових правил гри для інвесторів. З іншого – ліквідація пільг для СЕЗ і відсутність будь-яких компенсаційних кроків призвели до порушення державою зобов'язань перед інвесторами, послабили довіру, впевненість і лояльність серед наявних інвесторів. Зокрема це стосується компаній сфери високих технологій, що вже прийшли в Україну або розглядають таку можливість.

Україні не варто відмовлятися від спеціальних режимів інвестиційної діяльності. Міжнародний досвід свідчить, що індустриальні парки – один із поширених типів СЕЗ – можуть бути надзвичайно ефективними в залученні іноземних інвестицій у високотехнологічне виробництво, передусім у електронній промисловості. Успішне здійснення політики спроможне призвести до створення високотехнологічних кластерів в Україні, розширення експортного потенціалу країни та зупинення “відпливу мізків”.

Нова влада має якомога швидше скористатися більшою зацікавленістю міжнародного бізнесу щодо інвестування в Україну. Через тривале зволікання з визначенням позиції уряду щодо нової інвестиційної політики та ухваленням відповідних рішень Україна може втратити можливість, що з'явилися внаслідок “Помаранчевої революції”, та знов програти іншим країнам у конкурентній боротьбі за залучення інвестицій.

Частина 1

Державна політика підтримки інвестицій у галузі електроніки в Україні

Аналітична доповідь

Чому Україні необхідна політика підтримки інвестицій у сфері високих технологій?

Уряд може забезпечити стаке економічне зростання країни завдяки політиці підтримки залучення інвестицій у сфері високих технологій. Резерв екстенсивного зростання економіки України на основі радянських промислових потужностей невдовзі буде вичерпано.

До сфери високих технологій включають галузі і промисловості, і сфери послуг: радіо- та аудіоелектроніку, авіакосмічну галузь, біо- та нанотехнології, розробку програмного забезпечення та ін.

Результатом інвестиційної політики має стати модернізація “традиційної” інду-

рії, що визначатиме конкурентоспроможність країни, а також створення та розбудова галузей “нової економіки”, що забезпечить стаке зростання національної економіки в довгостроковій перспективі.

Позитивним результатом розвитку високотехнологічного виробництва є передача нових знань та інтелектуального капіталу в інші галузі економіки. Інноваційний розвиток сприятиме зростанню продуктивності, науково-технічній революції та структурній перебудові економіки.

Чому залучення інвестицій у галузі електроніки важливе?

На користь залучення інвестицій у галузі електроніки свідчать історичні переваги України і поточні тенденції розвитку світового ринку.

- **Якісна система освіти та науково-дослідних інститутів.** Україна має розгалужену мережу шкіл та інститутів, що зумовлює її репутацію країни з населенням, яке має освіту кращу за країни, що розвиваються. Нині близько 30% студентів в Україні навчаються за спеціальностями “Інженерія” та “Математика і інформатика”.
- **Вдале географічне розташування.** Україна розміщується поряд з великими ринками ЄС і Росії, що робить економічно привабливим повномасштабне виробництво й експорт електронної продукції в країні. Перенесення частини виробництва в Україну та доступ до П’ятого пан’європейського транспортного коридору (Венеція–Любляна–Будапешт–Ужгород–Львів–Київ), що дасть змогу міжнародним компаніям, які наразі мають виробничу базу в Китаї, зменшити час постачання продукції на європейський ринок у середньому на 20 днів.
- **Наявність природних ресурсів, необхідних для розвитку мережі постачальників.** Україна має всі необхідні матеріали та сировину для започаткування повномасштабного виробництва в галузі електроніки: сталь (необхідно близько 500 тис. тонн на рік), сплави, хімічні речовини, електроенергію, воду та ін.
- **Світові лідери у сфері електроніки зацікавлені в інвестуванні в Україну.** Провідні промислові компанії у галузі електроніки мають наміри розвивати

альтернативу Азії шляхом розвитку науково-дослідних інститутів і виробничих потужностей у Східній Європі та, зокрема, в Україні. Наразі в Україні почали виробництво такі компанії, як “Джейбіл Сьоркіт” (Jabil Circuit) і “Флекстронікс” (Flextronics).

Очікувані результати від залучення інвестицій у галузі електроніки:

- **Міжнародна інтеграція економіки країни.** Із залученням інвестицій провідних компаній у галузі електроніки в країну приходимуть компанії-постачальники, що, своєю чергою, сприятиме ще більшій інтеграції України в міжнародну економіку.
- **Нарощування експорту та диверсифікація його структури.** Зростання обсягів експорту високотехнологічної продукції сприятиме диверсифікації загальної структури експорту, в якому досі домінують товари з низьким ступенем обробки. Відбуватиметься створення доданої вартості в країні через збільшення обсягів переробки сировини місцевого походження.
- **Розвиток освітніх закладів і науково-дослідних розробок.** Поліпшення рівня освіти відбуватиметься внаслідок збільшення попиту на неї з боку високотехнологічних компаній і створення спільних науково-освітньо-виробничих комплексів.
- **Створення нових робочих місць.** Міжнародні компанії планують інвестувати кошти у виробництво комплексної екосистеми виробництва в галузі електроніки, що означатиме створення близько 50 тис. робочих місць в електронній промисловості.

Проблеми політики підтримки залучення інвестицій

Відсутня стратегія підтримки залучення інвестицій

В Україні відсутня стратегія підтримки залучення інвестицій у галузі високих технологій:

- не визначено пріоритетних секторів і сфер діяльності, що мають найбільший потенціал розвитку та потребують для цього державної підтримки;
- колишня політика стимулювання інвестицій була неефективною через суперечливі критерії, цілі і непослідовність у її впровадженні.

Невдачу політики ми пояснюємо такими чинниками:

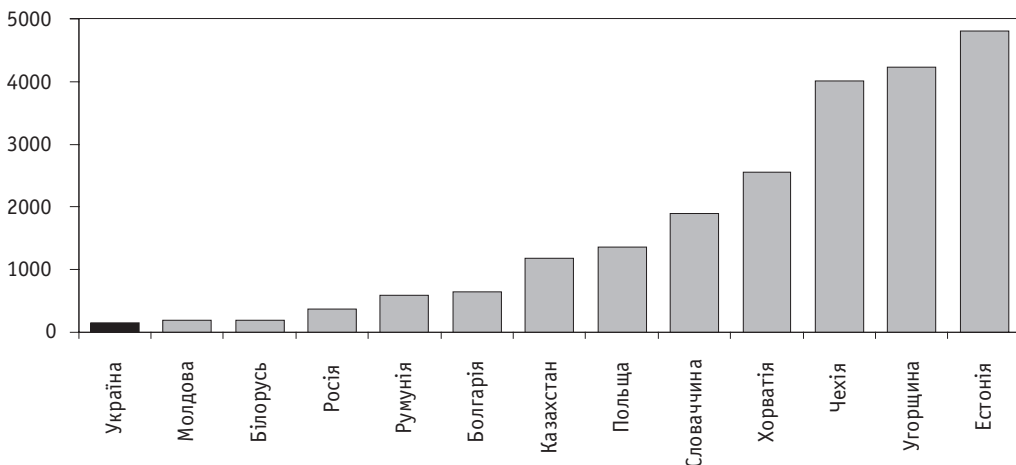
- відсутністю аналізу конкурентних переваг та економічного потенціалу різних сфер економіки та регіонів України. Відповідно – розпорошеність державного фінансування науки між числен-

ними науково-дослідними інститутами та сферами економіки;

- гальмуванням розвитку вітчизняних виробників внаслідок суттєвого обмеження конкурентного тиску;
- відсутністю моніторингу результатів і наслідків політики стимулювання інвестицій;
- незабезпеченістю інфраструктурою для залучення інвестицій і трансферу нових знань в економіку (ідеться про транспортне сполучення, телекомунікації, інвестиції в науку й освіту).

У перерахунку на особу Україна залучила набагато менше іноземних інвестицій порівняно з іншими країнами Центральної та Східної Європи (див. **Графік 1**).

Графік 1. Прямі іноземні інвестиції на особу 2003 року, дол. США

Джерела: UNCTAD, Світовий банк, розрахунки МЦПД

Перешкоди для орієнтованих на експорт іноземних інвестицій у галузі електроніки в Україні

Інвестори, які експортують вироблену в Україні продукцію, вказують на такі проблеми провадження бізнесу:

- високі ставки ввізного мита;

- складні митні процедури;
- відсутність бази постачальників;
- невідшкодування ПДВ.

Досвід функціонування спеціальних економічних зон (СЕЗ) і територій пріоритетного розвитку (ТПР)

Створення зон зі спеціальними умовами інвестиційної діяльності розпочалося 1996 року. На початок 2005 року в Україні функціонували 11 СЕЗ і 72 ТПР, що займали 10,5% території України (зокрема СЕЗ – 0,2%, ТПР – 10,3%).

Передбачений термін дії більшості СЕЗ і ТПР становив 20–30 років. Дві СЕЗ було створено на період 60 років.

Більшість СЕЗ і ТПР було призначено для поліпшення соціально-економічної ситуації в регіонах. До того ж кілька СЕЗ були покликані стимулювати реалізацію транзитного потенціалу України.

Для кожної СЕЗ і ТПР було законодавчо затверджено перелік пріоритетних видів діяльності. Зони спрямовано на торгівельно-виробничу, зовнішньоторгівельну та туристично-рекреаційну діяльність. Передбачено виробництво продукції із

застосуванням передових технологій, залучення інвестицій у наукові дослідження та розробки.

Інвесторам було надано пільги щодо оподаткування прибутку підприємств, інвестицій, сплати мита і ПДВ за імпорту товарів для реалізації інвестиційних проєктів. У низці зон дозволено застосовувати спеціальний порядок ввезення/вивезення товарів у режимі спеціальної митної зони з наданням пільг щодо сплати мита і податку на додану вартість, а також встановлено знижену ставку оподаткування доходів нерезидентів.

Результати діяльності СЕЗ і ТПР

На початку 2005 року Мінекономіки визнали результати діяльності СЕЗ і ТПР незадовільними. Хоча темпи нарощування

СЕЗ і ТПР: ситуація на 1 січня 2005 року

- На початок 2005 року в СЕЗ і ТПР здійснювали 768 проєктів загальною кошторисною вартістю 6,67 млрд. доларів США.
- Залучено 2,1 млрд. доларів США інвестицій (31,4% кошторисної вартості проєктів).
- Частка іноземних інвестицій у загальному обсязі інвестицій у СЕЗ і ТПР на початок 2005 року становила 28,5%.
- Підприємства СЕЗ і ТПР реалізували продукції на загальну суму 45,4 млрд. грн., з них на експорт – 15,8 млрд. грн. (34,8% загального обсягу).

інвестицій у СЕЗ і ТПР були високими, інвестиційні зобов'язання в повному обсязі виконано лише у двох із 768 проектів. Від часу впровадження спеціального режиму інвестування не було почато реалізацію проектів на двох з 11 СЕЗ і 13 із 72 ТПР. Обсяг залучених інвестицій не сягав і половини передбаченого під час створення СЕЗ і ТПР. Українським низьким було надходження інвестицій в економічно відсталі регіони.

СЕЗ не стали центрами впровадження новітніх технологій. Залучення інвестицій відбувалося переважно за рахунок вітчизняного, а не іноземного капіталу.

У проектах, що їх реалізували в СЕЗ, не було забезпечено експортної спрямованості: із шести СЕЗ, де було впроваджено режим спеціальної митної зони, лише три були експортно-орієнтованими. Унаслідок цього окремі вітчизняні підприємства отримали необґрунтовані пільги, а умови конкуренції на регіональних ринках погіршилися.

Низькою була бюджетна ефективність проектів. Пільги, надані суб'єктам СЕЗ і ТПР, щорічно більш як удвічі перевищували надходження, і цей розрив поступово зростав. Велика частка пільг надавалася для ввезення сировини та матеріалів, а не сучасного устаткування, як очікувалося.

У зв'язку з незадовільними результатами функціонування СЕЗ і ТПР їхню дію було припинено 31 березня 2005 року. Проте уряд не пояснив ані громадськості, ані інвесторам причини цього рішення, що викликало непорозуміння у бізнес-колах.

Чому СЕЗ і ТПР не виправдали сподівань?

Головною причиною того, що СЕЗ і ТПР не виправдали очікувань, визнано недостатній розвиток інфраструктури у багатьох регіонах запровадження спеціального

режиму інвестиційної діяльності. Саме лише надання пільг не змогло зробити привабливими більшість “депресивних” регіонів. Основні інвестиційні потоки, що надходили до СЕЗ і ТПР, припадали на економічно розвинені регіони. Відсутність належної інфраструктури також стала головною причиною того, що в СЕЗ і ТПР практично не було створено високотехнологічних виробництв.

Великий обсяг наданих податкових пільг зумовлений їх нецільовим використанням. Поширеною була практика використання митних пільг не для реалізації інвестиційних проектів, а для перепродажу товарів на внутрішньому ринку.

СЕЗ і ТПР було створено централізованим рішенням уряду. Лише визначені урядом території мали право впроваджувати пільгові режими, й ці режими були фіксовані: місцева влада не мала права їх змінювати. Таким чином, не було створено умов для рівноправної конкуренції за інвестиції між різними українськими територіями. Запроваджений режим СЕЗ і ТПР не давав змоги визначити оптимальний обсяг пільг на різних територіях. До всього не було вжито достатніх заходів для запобігання впровадженню відверто слабких проектів. Хоча в більшості зон інвестор мав виконати мінімальну вимогу щодо обсягу інвестицій для отримання пільг, у кількох з них така вимога була відсутня. Попри те, що інвестиційні проекти мали отримати затвердження відповідних органів влади, не було жодної гарантії виконання інвестором цього плану, адже покарання за його невиконання не передбачалися.

Рівень контролю за діяльністю фірм у СЕЗ і ТПР був низьким, що давало змогу більшості інвесторів ігнорувати взяті зобов'язання щодо виконання інвестиційного плану та використовувати надані пільги не за призначенням. Уряд стверджує, що інвестори виконали свої зобов'язання лише у невеликій кількості з 768 проектів.

Ризики неприйняття рішення щодо підтримки інвестицій

Якщо не буде ухвалено будь-яких рішень для виправлення ситуації щодо скасування пільг у рамках спеціальних економічних зон, це негативно вплине на Україну найближчим часом і в майбутньому:

- Іноземні інвестиції буде спрямовано до інших країн Східної і Центральної Європи.
- Ненадходження інвестицій до галузі електроніки призведе до подальшої міграції кваліфікованої робочої сили за межі країни або втрати її кваліфікації.

Таблиця 1. Аналіз аргументів проти надання пільг і привілеїв інвесторам

Спеціальні інвестиційні режими спотворюють однакові правила гри	Деякі економічні зони, наприклад, безмитні території (або надання інвесторові статусу суб'єкта вільної митної зони), в яких здійснюється виробництво та експорт всієї виробленої продукції на основі імпортованих компонентів, не шкодять конкуренції між виробниками або імпортерами тих самих товарів
Бюджет втрачає доходи через наявність інвестиційних пільг	У світовій практиці поширені випадки збільшення бюджетних надходжень внаслідок вдалих інвестиційних проектів, що стали можливими тільки завдяки наданню преференцій. Надання пільг є способом у короткостроковій перспективі компенсувати високі економічні та політичні ризики, характерні для більшості країн, що розвиваються, і негативно впливають на їхній інвестиційний клімат
Підприємства в експортно-виробничих зонах не створюють великої валової доданої вартості (ВДВ)	У разі успішного втілення інвестиційних проектів у вільних митних зонах рівень локалізації збільшуватиметься за рахунок розширення мережі місцевих постачальників і співпраці з науково-освітніми закладами
Спеціальні інвестиційні режими сприяють корупції	Реальна причина корупції – відсутність ефективних механізмів контролю і механізмів запобігання корупції та гальмування адміністративної реформи. Витрати на адміністрування складних інвестиційних режимів компенсуватимуться позитивними результатами їх запровадження. Зокрема якщо встановлено вимогу щодо мінімального обсягу інвестицій, лише невелике число компаній зможуть отримати дозвіл працювати в спеціальному інвестиційному режимі, і буде легко контролювати їхню діяльність і виконання інвестиційних зобов'язань
Спеціальні інвестиційні режими суперечать вимогам міжнародних організацій до України	Україна може вступити до СОТ вже 2006 року, а тому для неї важливо відповідати вимогам цієї організації. Членам СОТ заборонено надавати субсидії для стимулювання експорту та підтримувати місцеве виробництво через встановлення рівня локалізації виробництва в країні. Створення та існування спеціальних економічних зон, зокрема індустриальних парків, у тому числі для регіонального розвитку, не заборонено. У рамках поточних домовленостей між ЄС та Україною основні вимоги ЄС збігаються з вимогами СОТ. Зі вступом України до ЄС (термін вступу досі не визначено) Україні необхідно буде обмежити та змінити форми надання пільг і преференцій у рамках спеціальних економічних зон, як це відбулося з країнами, що вступили до ЄС 2004 року

Джерело: МЦПД

Рекомендації щодо політики. Стратегічна послідовність кроків

Підтримка інвестицій у галузі електроніки

Інвесторам у сферу високотехнологічно-го експорту потрібно надати спеціальний статус. Основні умови, необхідні для залучення інвестицій у виробництво високотехнологічної продукції в галузі електроніки в Україні:

- **Спрощення митних процедур.** Здійснення масштабного виробництва в країні потребує створення умов для оперативного імпорту до України та експорту за її межі комплектуючих з усього світу. Для цього необхідно спростити процедури митного оформлення та наблизити їх до світових і європейських стандартів.
- **Зміни процедури імпорту та оподаткування.** Досягнення економічної доцільності експорту виробленої (з імпортних компонентів) продукції в Україні потребує відстрочення або тимчасового припинення сплати мита на імпорт сировини та комплектуючих і ПДВ. Наявні ставки ввізного мита, що становлять 5–10% загальної вартості комплектуючих, не є конкурентними

для залучення інвестицій до галузі електроніки, де витрати на комплекту-ючі становлять 85–90%, тимчасом як витрати на робочу силу – тільки 5%. Нарахування ПДВ і мита на імпорт нового технологічного обладнання також перешкоджає інвестиціям.

- **Державні гарантії інвесторам.** Інвестори потребують захисту від змін у законодавстві. Скасувавши пільги в СЕЗ і ТПР, уряд порушив свої зобов'язання перед інвесторами, що стало підставою для звернення їх до судів. З огляду на те, що підприємства, які використовували надані пільги за призначенням, мають високі шанси виграти судові процеси, існують два найвірогідніші варіанти розвитку подій. Держава може відновити пільги для відповідних інвесторів або ж виплатити їм компенсації за скасування пільг. Другий варіант може виявитися надто дорогим для уряду, і він муситиме відновити спеціальні інвестиційні режими для низки підприємств.

Спеціальні режими інвестування

Світовий досвід переконує, що індуст-ріальні парки можуть бути ефективним способом залучення інвестицій у певні галузі економіки та регіони і сприяти зменшенню безробіття й розвитку кращих технологій та інфраструктури. Надход-

ження іноземних інвестицій у розвиток електронної промисловості можливе за умов створення вільних митних зон для підприємств, що здійснюють виробництво в Україні та експортують 100% своєї продукції за межі України.

Досвід функціонування індустріальних парків в Угорщині

Прямі іноземні інвестиції необхідні для інтеграції наявних і майбутніх компаній у сфері виробництва електроніки до глобальних виробничих мереж. Упродовж останніх десяти років Угорщині вдалося стати лідером у залученні іноземних інвестицій шляхом заснування промислових парків. Завдяки своїй спроможності залучати прямі іноземні інвестиції за останні десять років Угорщина досягла високих темпів економічного зростання, випередивши за ними Європейський Союз. Угорщина також досягла найбільших успіхів в електронній промисловості. Тимчасом як 9% прямих іноземних інвестицій до країни спрямовуються до електронної промисловості, 2001 року обсяги угорського експорту становили 50% усього експорту електронних товарів з країн Центральної та Східної Європи.

Індустріальні парки в Угорщині вперше засновано 1997 року з ініціативи центральної влади. Спочатку ці парки були розташовані в західній Угорщині. До них вдалося залучити великі міжнародні компанії, що виробляють продукцію, орієнтовану на експорт. Ці парки виявилися дуже ефективними, вони швидко розвивалися й досягли вагомих результатів. Починаючи з 1997 року, численні органи місцевого самоуправління очолили процес розвитку промислових парків шляхом запровадження економічних програм регіонального розвитку. Більшість компаній у другій групі парків становили малі та середні підприємства, що виробляють продукцію, орієнтовану на внутрішній ринок.

Нині в Угорщині налічується більш як 160 різноманітних індустріальних парків, серед яких інвестори можуть обирати відповідно до їхніх видів діяльності та професійних вимог. Кількість індустріальних парків в Угорщині та їхні показники ефективності (прибутковість та обсяги експорту) зросли більше як у п'ятеро проти 1997 року, тимчасом як кількість людей, які працюють у промислових парках, збільшилася майже вчетверо. Угорська агенція інвестицій і розвитку торгівлі стверджує, що нині індустріальні парки виробляють 25% загальних обсягів промислового виробництва, а також 40% промислової продукції, що експортується. Водночас продуктивність діяльності, що здійснюється в індустріальних парках, більш як на 70% вища за середню продуктивність праці в угорській економіці й лише на 15% нижча за середню продуктивність праці в ЄС.

В Угорщині індустріальні парки пропонують наявним і потенційним інвесторам сприятливі умови діяльності, включаючи підтримку органів місцевого самоуправління та різноманітні податкові пільги. Усі парки пропонують такі послуги:

- **Базова інфраструктура.** Вона містить послуги водопостачання та водовідведення, постачання електроенергії, газу, заасфальтовані дороги, мережу телефонного зв'язку та освітлення території. Розвиненіші промислові парки пропонують додаткову інфраструктуру, наприклад, доступ до інтернету, цифрові мережі зв'язку з комплексними послугами (ISDN), асиметричні цифрові абонентські лінії (ADSL), доступ до волоконно-оптичних ліній зв'язку (ВОЛЗ) та ін.
- **Допоміжні послуги.** Індустріальні парки також надають інвесторам адміністративні та інноваційні послуги. Адміністративні послуги включають пункт "єдиного вікна", філії банків, адміністрацію, управління та юридичне представництво компаній. Додаткові інноваційні послуги: від консультативних послуг до моніторингу проведення тендерів.

- **База постачальників.** Індустріальні парки призначені для підтримки розвитку потужної бази постачальників.
- **Професійна співпраця.** Індустріальні парки можуть допомогти знизити виробничі витрати шляхом налагодження співпраці між схожими технічними робочими операціями/компаніями.

Окрім надання цих послуг, Угорщина також має відмінну транспортну систему. Більшість індустріальних парків мають автомагістралі, поєднані з європейською мережею автомобільних шляхів. Водночас навіть до найвіддаленіших регіонів можна дістатися завдяки шістдесяти аеропортам у всій Угорщині.

За державної підтримки в угорських індустріальних парках почали приділяти більше уваги науково-дослідній роботі. Нині такі парки пропонують широкий асортимент економічних стимулів, таких як податкові знижки та пільги для розвитку науково-дослідної роботи. Окрім цього, в Угорщині існує низка навчальних закладів, що забезпечують компанії високоосвіченими та інтелектуальними кадрами.

Уряд Угорщини бере активну участь у розвитку індустріальних парків і на місцевому, і на національному рівні. На місцевому рівні запровадження економічних програм регіонального розвитку дало змогу органам місцевого самоврядування ініціювати розвиток індустріальних парків, сприяє активному пошуку потенційних інвесторів. Окрім цього, хоча й попередні засоби заохочення (такі як податкові пільги або цільові субсидії) вже унеможливлено внаслідок вступу Угорщини до ЄС, органи місцевого самоврядування мають повноваження зменшувати загальну ставку промислового податку.

На національному рівні уряд Угорщини пропонує стимули та фінансову допомогу для сприяння розвитку промислових парків і залучення інвесторів. Після того, як інвестори заслужили право називатися “індустріальними парками”, вони можуть подавати заяви на різноманітні види фінансової підтримки: від коштів національних субсидій до безмитних зон. Уряд Угорщини також пропонує забезпечення спільного фінансування різноманітних видів інвестицій. Інвестори можуть також отримати фінансову допомогу шляхом надання заяви на отримання гранта до ЄС. Гранти ЄС концентрують увагу на створенні нових робочих місць, розвитку довкілля та інфраструктури, інвестуванні до сільськогосподарського сектору, навчанні та перепідготовці робочої сили і підтримці інноваційного розвитку.

Індустріальні парки в Угорщині розвинено як засіб забезпечення подальшого економічного розвитку, зокрема для створення нових робочих місць, поліпшення технологій і зменшення неоднаковості розвитку регіонів. Хоча інвестиції поліпшили загальний стан економіки країни, уряд Угорщини визнає, що в усій країні інвестиції розподіляються нерівномірно, і географічні відмінності все ще наявні. Аби виправити ситуацію, що склалася, уряд Угорщини взяв на себе зобов'язання продовжувати підтримку розвитку індустріальних парків, встановивши за мету залучати 1,5–2 млн. доларів США інвестицій щороку.

Поліпшення ділового середовища

Проблеми, що безпосередньо впливають на інвестиційну діяльність у всіх сферах економіки:

- **регуляторні та адміністративні бар'єри**, які ускладнюють входження на ринок, освоєння нових видів продукції, їх експорт;
- **ускладнений доступ до ресурсів та інфраструктури**, що знижує продуктивність і конкурентоспроможність бізнесу;
- **відсутність гарантій захисту прав власників**, зокрема інтелектуальних прав, що суттєво підвищує ризиковість інвестицій в економіку України та гальмує розвиток високотехнологічних виробництв;
- **брак чітких і справедливих правил гри**, що є однією з головних передумов виникнення **корупції** в Україні.

У довгостроковій перспективі уряд має продовжити стратегію забезпечення політичної, економічної та соціальної стабільності і передбачуваності. Досягнення цієї мети для інвесторів важливіше за

надання податкових пільг або інших привілеїв. Урядова стратегія має передбачати такі кроки:

- **Боротися з корупцією** – уряд має продовжувати здійснювати політику і кроки, спрямовані на мінімізацію корупції та захист бізнесу.
- **Створювати позитивний інвестиційний імідж** – це має включати розроблення детальних планів уряду щодо просування сприятливої інформації про країну, надання підтримки наявним інвесторам у вирішенні проблем або суперечок, вивчення сприйняття країни світовою спільнотою. Створення агенції зі сприяння інвестицій, уніфікований підхід до інвесторів і більш активна позиція високопосадовців допоможуть розвивати позитивний інвестиційний імідж.
- **Розвивати інфраструктуру, освіту та бізнес-клімат** – уряд має гарантувати наявність відповідних капітальних та освітніх ресурсів, необхідних для розвитку привабливого бізнес-середовища та залучення нових інвестицій.

Частина 2

Перспективи розвитку виробництва високотехнологічних компаній світу в Україні

Звіт про проведення
круглого столу

7 липня 2005 року Спеціальна комісія Верховної Ради з питань майбутнього, Український союз промисловців та підприємців (УСПП), Недержавний аналітичний центр “Інститут Реформ” і МЦПД провели круглий стіл “Перспективи розвитку виробництва провідних високотехнологічних компаній світу в Україні”. Його мета – організувати змістовний публічний діалог влади, українських та іноземних інвесторів щодо варіантів державної політики у цій сфері та способів подолання наявних проблем. На обговоренні також було представлено законопроекти й ініціативи, спрямовані на подолання негативних наслідків раптового скасування спеціальних інвестиційних режимів у рамках СЕЗ/ТТР і технопарків. Обговорення стало другим круглим столом у серії, присвяченій інвестиційній політиці, і відбувалося навколо таких питань:

1. Наскільки важливе розміщення виробництва провідних високотехнологічних компаній світу в Україні для її економічного розвитку?
2. Які проблеми заважають розвитку виробництва провідних високотехнологічних компаній світу в Україні?

3. Які, з погляду інвесторів, здобутки та хиби політики нового уряду щодо розвитку виробництва провідних високотехнологічних компаній світу в Україні?
4. Наскільки пропонувані законопроекти вирішують проблеми розвитку виробництва провідних високотехнологічних компаній світу в Україні?
5. Що необхідно зробити для розвитку виробництва провідних високотехнологічних компаній світу в Україні?

У роботі круглого столу взяли участь представники таких зацікавлених сторін:

1. Центральні органи виконавчої влади.
2. Верховна Рада України.
3. Незалежні експерти та науковці.
4. Бізнес-асоціації, представники інвесторів.

Програму круглого столу та перелік його учасників наведено в Додатках (див. **ДОДАТКИ 1 і 2**).

Позиція представників виконавчої влади

На думку першого віце-прем’єр-міністра Анатолія Кінаха, 2006 рік буде роком інвестицій. В Україні необхідно прискорити процес модернізації основних фондів і змінити структуру – сировинної за ознаками – економіки. З огляду на великий науково-технічний потенціал країни та високий рівень освіти й кваліфікації її громадян варто створювати умови для розвитку саме високотехнологічних сфер економіки.

Перший віце-прем’єр наголосив на необхідності “створити сучасну правову систему, що захищатиме права власників та інвесторів, забезпечити прогнозованість і однакові правила гри”. Анатолій Кінах негативно прокоментував одностороннє

скасування умов інвестиційної діяльності у СЕЗ і технопарках, оскільки це “вдарило по довірі інвесторів до України”. За його словами, буде проведено інвентаризацію інвестиційних проектів для виявлення корупції та відтворення умов діяльності ефективних інвесторів.

Пан Кінах також зауважив, що проблему для інвесторів становить стягування ПДВ на інвестиції у вигляді основних фондів. На його думку, запровадження нульової ставки можливе за умови більшого контролю митних служб над інвесторами.

На переконання першого віце-прем’єра, релікт холодної війни – поправку Джексо-

на-Веніка – потрібно скасувати, оскільки вона ускладнює доступ до високих технологій. Забезпечення захисту прав інтелектуальної власності в Україні дасть змогу зробити крок до отримання статусу вільної економіки. Розвитку конкурентної економіки має також сприяти ухвалення парламентом низки законів, необхідних для вступу країни до СОТ.

За словами першого заступника Державного секретаря України Івана Васюника, позитивні очікування світової бізнес-спільноти у перший період функціонування нової влади необхідно перетворити на інвестиції. Зокрема у сфері високих технологій це може означати надходження мільярдних інвестицій. Це, своєю чергою, зможе задовольнити високі очікування суспільства. Він також погодився з представниками бізнесу, що неухвалення правильних рішень у слушний час може призвести до невиправдання очікувань інвесторів.

На його думку, політиці щодо функціонування вільних економічних зон був властивий підхід “ділити все на біле та чорне”. Нехтування вирішенням проблем СЕЗ

призвело до масштабних зловживань і корупції, що, за його словами, дискредитувало гарну ідею. Емоційність дій нового уряду Іван Васюник пов’язує зі складною спадщиною старої влади. Однак, на його думку, “що швидше буде покінчено з минулим, то краще буде для українського суспільства та нової влади”.

На думку пана Васюника, створення підприємств нової економіки або економіки знань перспективне для України. Водночас він застеріг від неперспективних спроб частини представників влади займатися залученням інвестицій у “ручному” режимі в ресурсних сферах і перерозподілу коштів з одних компаній в інші.

Щоб швидше отримати перші добрі приклади, інвесторів необхідно провести всіма коридорами, вважає пан Васюник, але без “ручного” управління. На його думку, проблеми інвесторів спроможна буде вирішувати Консультативна рада з питань залучення іноземних інвестицій, що восени проведе своє перше засідання. Він також запросив усіх учасників інвестиційного процесу до продовження діалогу в робочому режимі.

Позиція законодавчої влади

Народний депутат Микола Онішук висловився за застосування ліберального підходу до розвитку економіки, що передбачає створення державою умов для інвестицій та уникнення надмірного її втручання в економічні процеси. Він представив дві законодавчі ініціативи, що передбачають: 1) звільнення від ПДВ іноземних інвестицій у статутний капітал і 2) відновлення на два роки чинності інвестиційних угод у рамках СЕЗ, технопарків і зон ТПР.

На думку Миколи Онішука, держава не може використовувати закон для звільнення від виконання взятих на себе зобов’язань перед інвесторами. Інакше вона має відшкодувати всі збитки від одностороннього виходу з договору. Депутат

висловився за створення при главі держави інституції з питань інвестицій, що дасть змогу “брати інвестора за руки та допомагати пройти уряд і всіх високих урядових чиновників”.

Голова Спеціальної комісії Верховної Ради з питань майбутнього Ігор Юхновський зазначив, що ускладнення ситуації пов’язано зі спробами вирішити проблему дефіциту бюджету. По-перше, суттєве збільшення виплат пенсіонерам, ініційоване старою владою та підтримане новою, не було підкріплено ресурсами. По-друге, доходи від податку на прибуток підприємств металургії менші за виплати з відшкодування ПДВ, що пов’язано з експортом металу низької переробки, в яко-

му близько 80% становлять сировинні затрати. Анулювання всіх зон спеціального розвитку та пільг, які мали технологічні парки, для вирішення проблем бюджету депутат назвав абсурдним.

Ігор Юхновський представив законопроект, яким передбачається відновлення основних преференцій для технологічних парків, зокрема звільнення від сплати: 1) ПДВ під час імпорту обладнання та матеріалів і ввізного мита; 2) податку на прибуток, що спрямовується на спеціальний рахунок; 3) ПДВ на вироблену продукцію. Пільги з плати за землю законопроектом не згадуються, оскільки, за словами депу-

тата, вони регулюються місцевою владою. Крім того, з наступного року в бюджеті відкривається нова стаття для підтримки інноваційної діяльності технопарків. Ігор Юхновський сподівається на ухвалення законопроекту, попередньо узгодженого з міністерствами економіки та фінансів. За словами Ігоря Юхновського, Україна зацікавлена в інвестиціях у виробництво високо-інформаційної продукції, що створює максимальну додану вартість. Він висловився проти продовження практики заведення використаного обладнання для модернізації економіки, наголосивши на необхідності податкових преференцій для найсучаснішого устаткування.

Позиція інвесторів

Директор з підтримки виробничих програм в Європі компанії Intel Найджел Годвін презентував наміри Східноєвропейської робочої групи (СЄРГ), що включає провідні високотехнологічні компанії в галузі електроніки, інвестувати у розвиток виробництва в Україні. Перенесення частини виробництва в Україну та доступ до П'ятого пан'європейського транспортного коридору (Венеція–Любляна–Будапешт–Ужгород–Львів–Київ) дасть змогу міжнародним компаніям, що дотепер мають основні виробничі потужності в Азії, скоротити час постачання продукції на європейський ринок на 20–25 днів і зменшити залежність від Китаю. Крім якісної робочої сили, Україна має всі необхідні матеріали та сировину для започаткування повномасштабного виробництва: сталь (потрібно близько 500 тис. тонн на рік), сплави, хімічні речовини, електроенергію, воду та ін.

Представник Intel висловив побажання зустрітися з представниками уряду України або агенції сприяння інвестиціям для обговорення умов інвестування компанії в країну.

Генеральний директор Jabil Circuit Ukraine Філіппе Костемале, чия компанія є

членом СЄРГ і вже інвестувала в Україну, представив проблеми подальшого розвитку виробництва в країні та наголосив на доцільності використання в Україні позитивного досвіду країн Центральної Європи, що успішно зарекомендував себе впродовж підготовчого періоду до вступу в ЄС. Усі ці країни використовували один і той самий механізм для залучення інвестицій, зокрема створення промислових парків, на території яких інвестори мали змогу здійснювати виробництво продукції на експорт. Індустріальні парки, спеціальні економічні зони, наукові парки та технологічні вільні зони стали в цих країнах, на переконання пана Костемале, ефективним знаряддям залучення прямих іноземних інвестицій, створення нових робочих місць, збільшення обсягів зовнішньоекономічної діяльності, передачі технологій, розвитку виробництва та зростання економічних показників і добробуту.

Філіппе Костемале зазначив, що через раптове скасування пільг у СЕЗ “Закарпаття” компанія Jabil Circuit припинила інвестиції в Україну. Її компанія готова відновити інвестиції, але має знати час, коли уряд вирішить проблему інвесторів.

Позиція експертів

Директор Інституту Реформ Маркіян Дацишин представив аналіз діяльності СЕЗ і ТПП в Україні та презентував проект Закону Про внесення змін до Закону України “Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон”. Цим законопроектом передбачається: 1) встановлення граничного терміну функціонування СЕЗ (до 25 років); 2) запровадження лише фіксованого переліку пільг – позбавлення від сплати лише прямих податків (податку на прибуток підприємств, плати за землю та нарахування на фонд оплати праці); 3) обмеження обсягу пільг залежно від обсягу залучених інвестицій.

Як заявила директор МЦПД Віра Нанівська, світова система, що виробляє високотехнологічну продукцію, побачила Україну. Водночас, на її думку, залишаються проблеми: інвестор не може увійти на ринок, а компанії, що вже працюють у країні, не можуть продовжити роботу. На думку Віри Нанівської, на перший погляд існує суперечність: з одного боку, необхідно створювати цілісний податковий режим, однакові правила гри, а з іншого – є реальні підприємства, що вже заявили про себе, та нагальні проблеми, які вже зараз необхідно вирішувати. За її словами, лідери країни кажуть, що спершу потрібно

створити систему. Утім, пані Нанівська впевнена, що перше не може виключати друге: треба робити негайні кроки та закласти основу для подальшої стратегії.

На думку представника комерційного відділу Посольства США Рубена Беляєва, нині склався унікальний момент для України. Можливо, за всю історію незалежності країни американські та світові лідери у галузі високих технологій, бюджет яких можна зіставити з бюджетом України, виявляють зацікавленість до перенесення до неї частини свого виробництва. Однак усі вони стикаються з проблемою: стара система, що діяла ясно і до якої вони звикли, не працює, а нова, краща система, правил ще не створила.

Компанії почали цікавитися входом на ринок України кілька місяців тому, але це, застеріг пан Беляєв, не триватиме довго. Керівники великих компаній оперують глобальними поняттями і мусять швидко приймати рішення. Місцеві менеджери різних країн конкурують між собою у просуванні проектів саме у своїх країнах. На думку Рубена Беляєва, якщо в Україні й надалі зберігатиметься невизначеність інвестиційної політики, навіть найідеальніша система для інвесторів у майбутньому їх уже не цікавитиме.

Висновки та результати обговорення

Організатори обговорення вирішили підготувати доповідну записку з переліком питань і пропозицій, що обговорювалися на круглому столі, та звернутися до Президента. Як заявив радник Прем'єр-міністра України Віктор Івченко, пані Тимошенко ознайомлена із ситуацією і сприятиме інвестиційним проектам у цій галузі. Президент також планує системно вирішити проблеми іноземних інвесторів, для чого найближчим часом буде створено агенцію із залучення інвестицій. Про розуміння актуальності своєчасного поліпшення інвестиційного кліма-

ту і необхідності залучення високотехнологічних компаній свідчить те, що 13 липня 2005 року: 1) уряд підтримав ініціативу Президента щодо створення Державної агенції з інвестицій та інновацій; 2) Президент заявив про можливість відновлення режиму СЕЗ у вересні цього року після аналізу діяльності кожної зони для запровадження компенсаційного механізму; 3) Прем'єр-міністр повідомила, що уряд ініціює запровадження спеціального режиму оподаткування для ввезення високотехнологічного обладнання та компонентів.

Додаток 1

Програма круглого столу

13:30–14:00	Реєстрація учасників Веде круглий стіл Станіслав Довгий, секретар Спеціальної комісії ВРУ з питань майбутнього
14:00–14:15	Відкриття круглого столу <ul style="list-style-type: none">• Анатолій Кінах, перший віце-прем'єр-міністр України• Сергій Буряк, голова Комітету ВРУ з питань фінансів і банківської діяльності• Віра Нанівська, директор Міжнародного центру перспективних досліджень
14:15–14:30	Презентація “Східноєвропейська робоча група. Погляд на розвиток виробництва в Україні” Доповідач: Найджел Годвін, директор з підтримки виробничих програм в Європі компанії Intel, Велика Британія
14:30–14:45	Презентація “Виробництво електронних компонентів в Україні: можливості та вимоги” Доповідач: Філіппе Костемале, генеральний директор, Jabil Circuit Ukraine
14:45–15:00	Презентація “Проект Закону про внесення змін до Закону України № 7248 від 24 березня 2005 року “Про спеціальний режим інвестиційної та інноваційної діяльності технологічних парків” (щодо системи субсидування)” Доповідач: Ігор Юхновський, голова Спеціальної комісії ВРУ з питань майбутнього
15:00–15:15	Презентація “Проект Закону про внесення змін до Закону України № 7486 від 16 травня 2005 “Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон” Доповідач: Іван Васюник, перший заступник Державного секретаря України
15:15–15:30	Презентація “Проекти законів про поліпшення інвестиційного клімату в Україні та державні гарантії інвесторам” Доповідач: Микола Оніщук, перший заступник голови Комітету з питань правової політики ВРУ
15:30–15:45	Перерва на каву
15:45–16:45	Загальне обговорення за такими питаннями: <ul style="list-style-type: none">• Наскільки важливе розміщення виробництва провідних високотехнологічних компаній світу в Україні для її економічного розвитку?• Які проблеми заважають розвитку виробництва провідних високотехнологічних компаній світу в Україні?• Які, з погляду інвесторів, здобутки та хиби політики нового уряду щодо розвитку виробництва провідних високотехнологічних компаній світу в Україні?• Наскільки пропонувані законопроекти вирішують проблеми розвитку виробництва провідних високотехнологічних компаній світу в Україні?• Що необхідно зробити для розвитку виробництва провідних високотехнологічних компаній світу в Україні?
16:45–17:00	Підведення підсумків круглого столу
17:00	Завершення круглого столу

Додаток 2

Список учасників круглого столу

№	Ім'я, прізвище	Організація
1.	Рубен Беляєв	Представник комерційного відділу посольства США
2.	Віктор Бондар	Перший заступник міністра транспорту та зв'язку
3.	Вільям Вареттоні	Посольство США
4.	Іван Васюник	Перший заступник Державного секретаря України
5.	Андрій Возненко	Начальник відділу фінансів в галузях промисловості, Управління фінансів, промисловості та будівельного комплексу, Департамент бюджетної політики, Міністерство фінансів
6.	Льдар Газізуллін	Економіст МЦПД
7.	Найджел Годвін	Директор з підтримки виробничих програм в Європі компанії Intel
8.	Андрій Гуржій	Кабінет Міністрів України
9.	Григорій Данилейко	Директор адміністрації СЕЗ "Славутич"
10.	Маркян Дацишин	Директор недержавного аналітичного центру "Інститут Реформ"
11.	Сергій Джигалов	Начальник Департаменту митних платежів Державної митної служби України
12.	Леся Довганюк	Міністерство економіки України
13.	Станіслав Довгий	Член тимчасової Спеціальної комісії ВРУ з питань майбутнього
14.	Тарас Довгий	Голова підкомітету з питань податкової політики, Комітет з питань фінансів і банківської діяльності ВРУ
15.	Антон Зацепін	Кабінет Міністрів України
16.	Віктор Івченко	Радник Прем'єр-міністра України
17.	Анатолій Кінах	Перший віце-прем'єр-міністр України
18.	Філіппе Костемале	Генеральний директор Jabil Circuit Ukraine
19.	Павло Кругляковський	Компанія Martin Group
20.	Богдан Купич	Генеральний директор "Квазар-Мікро"
21.	Валентина Лашкевич	Голова наглядової ради ЗАТ "ГАС-Інвестбанк"
22.	Юрій Ляшенко	Генеральний директор ТОВ "Софтлайн Інтернешнл"
23.	Віра Нанівська	Директор МЦПД
24.	Олексій Ноговіцин	Директор Департаменту науково-технічної та інноваційної політики промисловості Міністерства промислової політики України
25.	Олександр Олійник	Експерт Національного аналітичного центру "Інститут Реформ"
26.	Микола Онішук	Перший заступник голови Комітету з питань правової політики ВРУ
27.	Всеволод Попович	Заступник генерального директора з загальних питань ТОВ "Софтлайн Інтернешнл"
28.	Олексій Савченко	Академік-секретар відділення математики Національної академії наук України
29.	Олег Синютка	Заступник міського голови Івано-Франківська

№	Ім'я, прізвище	Організація
30.	Брайан Сміт	Аташе з економіки Посольства США
31.	Оксана Сухіна	Економічний асистент посольства США
32.	Євген Федотов	Експерт компанії SigmaBleyzer
33.	Володимир Шаров	Голова представництва Intel в Україні
34.	Віктор Шовкалюк	Заступник директора Департаменту фінансової інвестиційної політики Міністерства економіки України
35.	Ігор Юхновський	Голова Спеціальної комісії ВРУ з питань майбутнього
36.	Володимир Яремій	Виконавчий директор Української асоціації бізнес-інкубаторів та інноваційних центрів

Додаток 3

Довідка про круглий стіл “Державна політика підтримки інвестицій у галузі високих технологій в Україні”

Зміна державної політики у сфері hi-tech може вивести Україну у світові лідери, вважають учасники круглого столу “Державна політика підтримки інвестицій у сфері високих технологій в Україні”, який провела Спеціальна комісія Верховної Ради з питань майбутнього та МЦПД 14 червня 2005 року¹.

Потенціал економічного зростання України, що базується на виробничих потужностях СРСР, невдовзі може бути вичерпано. Утім, ситуація для розвитку технологій майбутнього в Україні суперечлива: реалізація потенціалу наукової бази і висококваліфікованих кадрів стримується адміністративними обмеженнями та недостатньою державною підтримкою інвестицій у високі технології. Ефективна державна політика спроможна залучити в Україну високотехнологічні розробки, розширити експортний потенціал і зупинити “відплив мізків”.

У роботі круглого столу взяли участь народні депутати, представники уряду, іноземних та українських компаній, незалежні експерти, науковці. Із презентаціями виступили керівники компаній, що працюють у сфері високих технологій, – президент венчурної інвестиційної компанії “Техінвест” Сергій Лобойко та генеральний директор компанії Jabil Circuit Ukraine Філіппе Костемале.

У вступній презентації економіст МЦПД Льдар Газізуллін зазначив, що стале економічне зростання країни може бути забезпечено завдяки залученню інвестицій і трансферу високих технологій, оскільки

резерв екстенсивного зростання економіки України невдовзі буде вичерпано. Утім, на думку експерта, в Україні відсутня стратегія розвитку у сфері високих технологій, позаяк не визначено пріоритетних напрямів, що мають найбільший потенціал розвитку. А тому політика стимулювання інвестицій неефективна через суперечливі критерії, цілі та непослідовність у впровадженні. Інструменти політики підтримки залучення інвестицій були неуспішними, оскільки: 1) не проаналізовано конкурентних переваг і потенціалу України, а відповідно бюджетне фінансування розпорошено між численними НДІ та секторами економіки; 2) не створено інфраструктури для залучення інвестицій і передачі нових знань в економіку; 3) не забезпечено ефективного моніторингу результатів політики стимулювання інвестицій.

Україна має великий потенціал розвитку ІТ-сектору, вважає Сергій Лобойко. Історія розвитку обчислювальної техніки в країні налічує 50 років, більше 30% науково-дослідної діяльності в колишньому СРСР здійснювалося саме в Україні. І хоча українці – одні з кращих ІТ-фахівців у світі (четверте місце в рейтингу BrainBench за кількістю сертифікованих програмістів 2002 року та третє місце на олімпіаді з програмування Асоціації комп’ютерного обладнання 2003 року), український ІТ-сектор поки що непомітний на світовому ринку. Його експорт 2004 року становив трохи більше 110 млн. доларів США. Сергій Лобойко вважає, що державна політика сприяння розвитку експортної ІТ-індустрії має включати: 1) міжнародний

¹ Матеріали круглого столу доступні за адресою: <http://www.icps.kiev.ua/project.html?pid=79>.

PR української IT-індустрії й науково-інноваційного потенціалу України в цілому та 2) стимулювання припливу приватних інвестицій у технологічні венчурні фонди, НДДКР, бізнес-інкубатори, технологічні парки, зокрема шляхом бюджетного кофінансування, передачі в управління відповідних об'єктів державної власності. Розвиток кадрового та наукового потенціалу можливо здійснювати через: 1) спільні між вищими навчальними закладами та провідними IT-компаніями науково-освітньо-виробничі комплекси та 2) передачу в управління бізнесу відповідних державних навчальних закладів та інститутів.

На думку Філіппе Костемале, Україна може стати регіональним лідером із залучення інвестицій у високотехнологічне виробництво впродовж наступного десятиліття. Провідні компанії у галузі елект-

роніки, чії сукупні доходи торік сягнули позначки у 200 млрд. доларів США, мають наміри розвивати альтернативу Азії шляхом розвитку НДІ і виробничих потужностей у Східній Європі. Україна має всі шанси стати цією альтернативою через наявність висококваліфікованої та конкурентної робочої сили й спільні кордони з ЄС. Проте інвестори, які експортують вироблену в Україні продукцію, вказують на такі проблеми провадження бізнесу: 1) високі ставки ввізного мита; 2) складні митні процедури; 3) відсутність бази постачальників; 4) невідшкодування ПДВ. На думку pana Костемале, створення індустріальних парків і надання статусу суб'єкта вільної митної зони інвесторам, які здійснюють виробництво в Україні та експортують 100% своєї продукції за межі України, може компенсувати скасування пільг у рамках СЕЗ.

Додаток 4

Декларація за підсумками круглого столу “Державна політика підтримки інвестицій у сфері високих технологій в Україні”

Історичний момент для України – залучення основних промислових гравців зі сфери високих технологій.

Східноєвропейська робоча група, що включає провідні промислові компанії у галузі електроніки, чії прибутки торік сягнули позначки у 100 млн. доларів США, цього тижня² прибуде до Києва пояснити українському урядові свої наміри розвивати альтернативу Азії шляхом розвитку науково-дослідних інститутів і виробничих потужностей у Східній Європі та, зокрема, в Україні.

Завдяки поліпшенню політичної ситуації в Україні, яка розташована у Східній Європі, країна може стати головним лідером у східноєвропейському регіоні із залучення інвестицій до сфери високих технологій упродовж наступного десятиліття.

Наразі, незважаючи на чинну систему освіти, базу для виробництва високих технологій і близькість України до ЄС, усі виробники електроніки, такі як “Джейбіл Сьоркіт” (Jabil Circuit), “Флекстронікс” (Flextronics) та інші гравці світового рин-

ку, припинили свої інвестиційні проекти через погіршення інвестиційного середовища.

Ми дуже високо цінуємо наміри нового уряду України створити привабливі й справедливі умови для бізнесу для всіх інвесторів, а також запровадити необхідні реформи, спрямовані на зменшення корупції та бюрократії.

Однак ми закликаємо новий уряд запровадити нові умови для інвестування задля того, щоб розблокувати інвестування до сектору високих технологій.

Прямі іноземні інвестиції були головним рушієм у відновленні економік центральноевропейських країн упродовж останніх десяти років, що надало їм можливість вступити до Європейського Союзу 2004 року.

Ми закликаємо уряд України обрати той самий шлях до інтеграції в ЄС, використовуючи економічні інструменти, з успіхом впроваджені в Польщі, Словаччині, Угорщині, Чехії та інших країнах ЄС.

² Декларація датована 14 липня 2005 року.

Додаток 5

Пропозиції компанії “Джейбіл Сьюркіт Юкрейн Лімітед” щодо умов діяльності великих інвесторів у високотехнологічних галузях

Щодо господарських операцій

1. Імпорт матеріалів, сировини та компонентів з подальшим експортом готової продукції, виробленої з цих компонентів, за межі митної території України:

- на суму ПДВ і мита, розрахованих у вантажній митній декларації, під час ввезення таких сировини та матеріалів оформляють простий (неавальований) вексель з терміном погашення 180 календарних днів;
- погашення такого векселя відбувається за умови експорту готової продукції, виробленої з таких сировини та матеріалів. Якщо частину сировини і матеріалів не експортовано за межі митної території України впродовж 180 днів, частку мита і ПДВ, яка припадає на такі матеріали і сировину, погашають грошовими коштами.

2. Закупівля сировини і матеріалів на митній території України: ПДВ обчислюється за ставкою, передбаченою Законом України “Про податок на додану вартість” і відшкодовується згідно з порядком, передбаченим ст.7 Закону України “Про податок на додану вартість”.

3. Імпорт послуг, наданих нерезидентами на території України: ПДВ обчислюється за ставкою, передбаченою Законом України “Про податок на додану вартість” і відшкодовується згідно з порядком, передбаченим ст.7 Закону України “Про податок на додану вартість”.

4. Надання послуг резидентами України на території України: ПДВ обчислюється за ставкою, передбаченою Законом України “Про податок на додану вартість”, і відшкодовується згідно з порядком, передбаченим ст.7 Закону України “Про податок на додану вартість”.

5. Імпорт обладнання (інвестицій) на митну територію України: ці інвестиції звільняються від сплати мита і ПДВ, якщо ці інвестиції підпадають під визначення основних засобів згідно із законодавством України. Для більшої надійності інвестор може підписати додаткову інвестиційну угоду з органом, визначеним урядом України відповідальним за стосунки з іноземними інвесторами (на вибір інвестора ці інвестиції можуть бути внеском засновника до статутного фонду або придбанням інвестора за власні кошти). Інвестор також може надати письмове зобов’язання не відчужувати це обладнання на території України (у разі відчуження на території України інвестор зобов’язується сплатити мито та ПДВ).

6. Ввезення обладнання на умовах договору оренди здійснюється за умови оформлення на суму мита і ПДВ простого (неавальованого) векселя з терміном погашення, який дорівнює терміну оренди.

7. Закупівля (або оренда) обладнання на митній території України: ПДВ обчислюється за ставкою, передбаченою Законом України “Про податок на додану вартість”, і відшкодовується згідно з порядком, передбаченим ст.7 Закону України “Про податок на додану вартість”.

Повторне ввезення обладнання, попередньо тимчасово вивезеного за межі митної території України для ремонту, звільняється від сплати мита і ПДВ.

8. Повторне ввезення в Україну виготовленої інвестором готової продукції, яка повертається за актом для ремонту, звільняється від сплати мита і ПДВ.

9. Брак має бути знищений у присутності відповідальних представників митних і податкових органів. Акт, підписаний цими представниками та представником інвестора, є підставою для погашення суми векселя, яка припадає на частку браку.

Уряд України гарантує безперешкодне відшкодування ПДВ інвестору. Інвестор має першочергове право на відшкодування ПДВ без додаткових документальних перевірок.

Щодо митних процедур

Враховуючи те, що сировина та матеріали безпосередньо доставлятимуться від кордону до заводу і готова продукція експортуватиметься з України, “Джейбіл Сьоркіт Юкрейн Лімітед” (надалі – “Джейбіл”) пропонує спростити процес митного оформлення таким чином, щоб виключити вимоги, відсутні в законодавстві Європейського Союзу.

Компанія “Джейбіл” пропонує змінити вимоги до процесу митного оформлення вантажів таким чином:

1. Усі митні процедури та контролю (санітарно-епідеміологічний, екологічний і фітокарантинний) повинні здійснюватися на території заводу компанії “Джейбіл”.
2. Процес перетину митного кордону України вантажами повинен здійснюватися

без оформлення попередньої декларації та попереднього повідомлення, а на основі даних, поданих інвестором засобами електронного зв'язку, про державні реєстраційні номери автотранспорту та про вантаж (комерційні рахунки-фактури і рахунки-проформи на вантаж англійською мовою).

3. Процес митного оформлення повинен здійснюватися без оформлення декларації митної вартості. Звичайного комерційного рахунку-фактури або рахунку-проформи англійською мовою повинно бути достатньо.

4. Скасувати обов'язковість оформлення аркуша про пакування. Компанія зобов'язується утилізувати використану упаковку самостійно або через мережу компаній, які займаються утилізацією вторинної сировини.

5. “Джейбіл” звільняється від сплати митного збору.

6. Імпортовані обладнання та сировина і матеріали звільняються від обов'язкової сертифікації. Вони використовуватимуться виключно для власних виробничих потреб і не призначені для відчуження на митній території України.

7. Під час перетину державного кордону вантажі інвестора матимуть право на застосування правил “зеленого коридору”.

Перехідний період

Компанія “Джейбіл” звертається з проханням надати можливість на період транзитного періоду (“пілотного” проекту) оформляти імпорт давальницької сировини для подальшої переробки з використанням простого невальшованого векселя.